

## Decàleg RB+25

### Els reptes de la reserva de biosfera de Menorca en els seus 25 anys

Tota la humanitat compartim un sol país, la biosfera, i el seu destí és el de tothom. Ho hem de tenir sempre present, i més encara quan Menorca actua de cosecretaria de la Xarxa Mundial de Reserves de Biosfera Illes i Zones Costaneres. És en aquest context global on ens movem, però és en l'escala local on actuam. Un exemple són els efectes del canvi climàtic que ja es deixen sentir a escala planetària, i també a Menorca, amb evidències més que clares de la seva incidència. És per això que s'ha de continuar fent feina en la mitigació de la intensitat del canvi climàtic, però a la vegada ja hem de pensar en l'adaptació ambiental, econòmica i social als canvis que tenim aquí i els que vindran. Cada vegada s'al·ludeix més al caràcter d'exemplaritat de les reserves de biosfera per a la resta de territoris. És afrontant aquesta responsabilitat que feim les propostes següents.

La majoria dels experts de les jornades han coincidit que s'ha començat a avançar en el camí cap a la sostenibilitat, tot i que els efectes encara no han transcendit sobre el territori o no es perceben en la societat. S'ha de reconèixer que bona part de les fites aconseguides són avenços en la investigació i el coneixement, en la creació de debat i consciència social o en l'elaboració dels fulls de ruta que s'han de seguir des d'ara. No obstant això, aquestes mesures encara no han aconseguit la transformació desitjada en aspectes clau com el cicle de l'aigua, la transició energètica o l'oferta d'oportunitats per als joves. Per això, una vegada més hem de dir que els principals indicadors mostren que no s'ha aconseguit superar la contraposició existent entre desenvolupament econòmic i conservació dels recursos naturals. S'ha avançat molt poc en el model invers, aquell en el qual benestar i qualitat de vida no s'haurien d'acompanyar necessàriament de més pressió sobre els ecosistemes, els recursos i el patrimoni cultural. També fruit d'aquesta reflexió presentam aquest decàleg.

1. Apostar de manera decidida per la **sostenibilitat com una estratègia de desenvolupament econòmic**. S'ha d'aprofitar la bona conjuntura internacional en iniciatives de desenvolupament sostenible per fer un pas cap a Europa i aconseguir recursos perquè l'illa es converteixi en un veritable laboratori d'experiències pilot en sostenibilitat.
2. Augmentar la **inversió productiva en una formació específica, continuada i adaptativa** a les noves oportunitats de mercat per millorar la qualificació del personal o reduir les mancances de perfils de treballadors específics. Invertir en aquesta mesura i en l'anterior és imprescindible per mitigar la **fugida de talent que pateix l'illa**, especialment entre els joves que han acabat els estudis universitaris o bé els que no troben cursos formatius atractius a l'illa.
3. Reivindicar els sectors primari i industrial, encara actius, com a sectors clau i elements diferenciadors de l'economia menorquina. Crear la **marca Reserva Biosfera** per potenciar els productes d'aquests sectors. Apostar pel sector de les **noves tecnologies** i la seva implantació, afavorint una adaptació als mercats.
4. Definir un **pla estratègic d'integració social** respectuós amb la diversitat cultural i basat en tres eixos: econòmic, social (relacional) i polític (ciudadà). Per això, cal potenciar una visió integradora en les polítiques públiques socials i un treball en xarxa dels agents de serveis socials, educatius i cívics. Les famílies han de ser el centre de les actuacions a fi d'augmentar el seu apoderament i la seva capacitat integradora.
5. Impulsar el **producte fresc i local** com a suport al sector agroramader menorquí, eix clau de la sostenibilitat, font de menjar saludable i veritables artífexs de la conservació d'un paisatge funcional. Definir polítiques que promoguin un **estil de vida actiu**, apostant d'aquesta manera per una millor qualitat de vida.
6. Desenvolupar una metodologia de **seguiment** i crear un **sistema d'indicadors** en relació amb el **patrimoni cultural i històric** per gestionar-lo adequadament, detectar possibles amenaces i evitar-ne el deteriorament, la sobrefreqüentació o el desús. Treballar per la coordinació entre la gestió pública i la privada tutelada del patrimoni. Fer inventari de tot l'espectre del patrimoni cultural, potenciar-ne la investigació i la difusió a tots els àmbits, des del polític fins a l'acadèmic.
7. Incrementar la **gestió específica i activa de les àrees naturals protegides**, tant d'àmbit marí com terrestre. Redactar un **pla d'ordenació del litoral** de Menorca. Garantir el compliment de la normativa vigent, mitjançant control, vigilància i valentia política. Es reconeixen els avenços que s'han fet en matèria de **coordinació interadministrativa** entre Consell Insular i Govern de les Illes Balears, però es consideren encara insuficients. D'igual manera, els nombrosos seguiments i investigacions que es duen a terme a Menorca no són objecte de prou **divulgació**. Cal implementar, per això, una educació per al **coneixement local bàsic** de l'entorn i el patrimoni.
8. Treballar en la consciència social i política del **cicle de l'aigua**. En els darrers vint anys no s'ha avançat de manera substancial en les grans dades de consum i quali-

tat dels recursos hídrics. D'una banda, cal una renovació d'instal·lacions obsoletes, especialment pel que fa al **sanejament**. D'altra banda, resulta necessari abordar des d'una perspectiva més focalitzada els problemes concrets i actuar de manera localitzada en el territori. També s'ha de **posar el preu de l'aigua al seu cost real**. S'ha de dir que la Comunitat d'Usuaris d'Aigües de Menorca (CUAM), una vegada estigui formalment constituïda, pot representar un pas significatiu en les possibilitats d'actuar sobre l'estat del recurs.

9. Desenvolupar una visió insular de l'energia. L'elevada dependència actual de Menorca en combustibles fòssils és inadmissible per a una reserva de biosfera i, per tant, la **transició energètica cap a formes d'energia renovable és una necessitat imperiosa**. És cert que hi ha una nova consciència social i política respecte a la problemàtica i que ha passat a formar part del debat públic. No obstant això, l'evolució real en xifres ha estat zero en els darrers cinc anys. S'han de debatre una sèrie d'impactes en el paisatge, i, a la vegada, assumir la responsabilitat compartida per part de tots els ciutadans de la seva **quota d'impacte**. Cal començar a quantificar les decisions en termes d'impactes generats o estalviats i impulsar **mesures d'ecoeficiència**.
10. Les **competències dels ajuntaments** dins la reserva de biosfera, tot i ser limitades, poden incidir de manera significativa a l'hora d'aconseguir els objectius marcats. És necessari exigir **més participació econòmica al Govern de les Illes Balears** per dotar els ajuntaments de les eines necessàries per dur a terme la seva tasca. A més, s'han de reinventar els mecanismes de participació ciutadana; mantenir les reunions periòdiques de la Junta de Batles per a la Reserva de Biosfera amb el Consell Insular, i promoure més consorcis i iniciatives mancomunades per afrontar problemàtiques comunes.

El Pla d'Acció de la Reserva de Biosfera i el nou Pla Territorial Insular embolcallen bona part de les demandes d'aquest decàleg. És per això que pensam que han de ser els instruments que han de guiar el camí que s'ha de seguir i han de permetre establir uns protocols de funcionament. Per aquesta raó és desitjable que s'activen al més prest possible les actuacions del pla d'acció amb les dotacions econòmiques corresponents.

Finalment, totes aquestes mesures no són viables sense un apoderament necessari de la societat menorquina pel que fa als reptes de futur de la reserva de biosfera, perquè són part del problema i, a la vegada, part de la solució.